

տեւական մտահոգութիւնն էր: Ամէն ինչ անոր կը պարտիմ: Երիտասարդութեանս՝ զիս հեռու պահեց գէշ ընկերներէ, աշխատիլ սորվեցուց եւ անբասիր ու օգտակար կեանքով ինձ օրինակ հանդիսացաւ: Այս մարդը՝ իր հոգիին ու նկարագրին աղնութեամբը՝ իր գրաւած դիրքէն դերադաս հանդիսացաւ, դատելու համար երեւոյթները: Երբեք չսխալեցաւ, որովհետեւ շատ լաւ գիտէր, թէ մարդն է որ պատիւ կը բերէ դիրքին, եւ ոչ թէ դիրքն է որ պատուաբեր կը դառնայ մարդուն: Սիրելի Մարիս, առիթը չունեցայ ճանաչուլ զայն այն շրջանին՝ երբ մօրս հետ չարքաւորէն կ'աշխատէր, միասնաբար իրենց սիրելի դաւակները մեծցնելու: Մասնաւորապէս ինձ համար, շատ բան ըրին անոնք, վճարելու համար դրքերս ու դպրոցական ծախսերս:

Տակաւին աչքիս առջեւն է սիրելի հայրս: Մարմնական աշխատանքներէ ետք, իր պարապոյ ժամերը ընթերցանութեան նուիրելով՝ տեւականօրէն զարգանալու, դժագրելու, կամ փայտի վրայ քանդակելու մարմնաշէն բռնուած էր: Մօտակայ անցեալին մէջ, ան նկարներէս մին ցոյց կու տար, որուն վրայ խաչանիչ մը դրած էր, զնահատանքի արժանի միակ կէտը մատնանիչ ընելու համար: Զարգանալու եւ սորվելու անյադ պապակէն կը տառապէր: Ականատեսը եղած եմ՝ դրիչը ձեռքին՝ քերականութեան գրքեր բազմաթիւ եւ մեկնաբանելու, 40-50 տարեկանին կարենալ սորվելու համար այն ինչ որ չէր կրցած ուսանիլ մանկութեանը դժբախտ տարիներուն: Ինձ հանդէպ տածած սիրոյն ամենագոյն արտայայտութիւնը պէտք է նկատել այն երեւոյթը՝ թէ ոչ մէկ ատեն իր հօրենական գործով ցանկութիւններու եւ ակնկալութիւններու չխառնուեցաւ: Որովհետեւ, իմ հաւանական յառաջադիմութեանս մէջ ան կ'ընդունարէր զայն իրականացնող սպառնիչ ճիգը, ու այդ ճի-

գին մէջ՝ նկատի ունէր առողջութիւնս, որ կրնար վտանգուիլ: Թէեւ, այնպէս՝ ինչպէս որ ինքն էր, եւ այնպէս՝ ինչպէս որ այսօր զինքը աւելի պայծառօրէն կը տեսնեմ, իմ գիտական ասպարէզիս մէջ ձեռք անցուցած մէկ քանի յաջողութիւններս, զինքը հպարտացուցած ըլլալու են ու սիրտը ուրախութեամբ լեցուցած: Իր դաւակն էի, իր անունը կը կրէի, այն դաւակը՝ որուն առաջնորդն ու խորհրդատուն եղած էր: Ո՛հ, հէյ հայր, երջանիկ կը զգամ խորհելով, որ կրցած եմ քեզ գոհունակութիւն պատճառել:

Հոգեկան կատարեալ վայելք մըն է կարգաւ այս ձօնը նուիրուած հօր մը յիշատակին: Ան պանծացումն է հօր մը արժանիքներուն զնահատանքին, եւ դաւակն մը երախտագիտական ջինջ զգացումներուն: Երանի այն դաւակին, որ հետեւելով Փաստէօնի օրինակին, կարող է բանաձեւել իր որդիական սէրն ու զնահատանքը այսքան հանգամանօրէն ու պերճօրէն, ու երանի այն հօր՝ որ կրցած է այդ բիւրեղ զգացումները ներշնչել իր դաւակներուն:

Փաստէօն, հօրը մահուանէն քանի մը ամիս ետք դժբախտութիւնը կ'ունենար Քամիլ անունով երկամեայ աղջիկը կորսնցնելու: Իսկ տարի մը ետքն ալ հէյ Սեփիլ թիֆոյէ վարակուելով, կը մեռնէր ճամբորդութեան մը ընթացքին:

Այս անգամ, ինչպէս նախորդ պարագաներուն, մահը դարձեալ դաժանօրէն անողորմ կը գտնուէր, զլանալով Փաստէօնի՝ իր մահամերձ դաւակին ճակտին հրաժեշտի համբոյր մը դրոշմելու միտքարութիւնը:

Ինչպէս որ տեսանք, ճակատագրի անողորմ հարուածներուն ներքեւ յաջորդաբար կ'իյնային մայրը, հայրը, քոյրերը եւ երեք սիրասուն դաւակները, կատարեալ տերեւութաւ մըն էր, որ կ'ամայացնէր ու մահուան չարաչուք քողովը կը ծածկէր Փաստէօնի ընտանեկան անդամները:

Քանդուած այդ բոյնէն զոյգ մը ապաւէններ կը մնային՝ մանչ մը եւ աղջիկ մը:

Փաստէօն, հակառակ իր փափուկ կողմին ու կաթուածահար եղած մարմնոյն, տարօրինակ կերպով ոչ միայն կը տոկար սեւ ճակատագրի այդ հարուածներուն, այլ նաեւ՝ այդ դժբախտ օրերուն, իր կենացը ամենաբեղուն շրջանը կը բոլորէր:

Դառնութիւնները չկրցան իր կորովն սպառել ու ամլութեան դատապարտել: Ան կը խորչէր պարապութենէն, ու յա-

ճախ կը բացադանչէր իր շուրջիններուն. «Այն օրը որ պարապ կ'անցնեմ, ինձ կը թուի թէ կեանքէն բան մը կը դողնամ»: Հաղիւ թէ մահուան չարագուշակ ուրուականը պահ մը հեռացած կը թուէր Փաստէօնի ընտանեկան բոյնէն, կը պայթէր 1870-ի ահաւոր ու նուաստացուցիչ պատերազմը:

Բժշ. Պ. ՄԻՍԱԲԵԱՆ

(Շարունակելի)

ՄՈՒՐԱՏ - ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ՍԱՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ

Գոհացում տալու համար դիտողութեան մը որ ուղղուած էր «Բազմավէպ» խմբագրութեան Բժ. Արզումանեանի կողմէ, պարտք կը զգանք անհրաժեշտաւ «Բազմավէպ» 1953 թուականի Յուլի-Յուլիս միացեալ թիւերուն մէջ (էջ 156-160), նիւթը ՄիւրաՏ-Ռաֆայէլեանի նախկին Սալոն տեսած Մուրատ-Ռաֆայէլեանի նախկին Սանեթի Միւրաթեան մասին գրուած յօդուածին՝ հետեւեալ յաւելումով:

1922-ի Կ. Պոլսոյ մէջ դադարեալ Միւրաթիւնը վերականգնուեցաւ նախ Միւրաթի մէջ 1927-ին, որը Միւրաթի Ալեմշահի միջոցով, որ Կ. Պոլսէն վերադառնալով՝ Միւրաթի մէջ գտած էր նախկին սանեթու բազմութիւն մը եւ իսկոյն արձարած Միւրաթեան նոր կայծը: Մ. Ալեմշահ Կ. Պոլսոյ դադարեալ Միւրաթեան վարչութեան անդամներէն մէկն էր:

Մուրատեան վարժարանի վերաբացումով, 1929-ին, Փարիզի մէջ ալ կ'արձարծէր հուրը նախկին-

ներու Միւրաթեան՝ որուն հոգին կ'ըլլային նոյնպէս Կ. Պոլսոյ նախկին վարչութեան քանի մը անդամներ: Այդ Միւրաթիւնն ալ հոն շարունակեց իր գոյութիւնը, ուր հաստատուեցաւ նաեւ Միւր. Ալեմշահ:

Մինչ Միւրաթի Միւրաթիւնը իրեն կը վերագրէր ուղղակի շարունակութիւնն ըլլալ Կ. Պոլսոյ Միւրաթեան, Փարիզիւն իր կարգին՝ իրեն:

Ջանքեր եղան համաձայնութեան, մասնաւոր երկուքին ալ անգամներուն խառն ժողովով մը Մուրատ-Ռաֆայէլեան վարժարանի մէջ, 1936-ին, հարիւրամեակի շքեղ յորելեանի առիթով:

Երկուքին ալ դիտումը նոյն երախտագիտական սէրն է հանդէպ Բարեբարներու եւ Միւրաթեան Միւրաթեան, եւ երկուքին ալ նպատակն է եղած վառ պահել հին ու նոր սերունդներու սրտին մէջ՝ սէրը հայ մշակոյթին եւ ազգութեան:

Հ. Ն. Փ.